

Langsua
nasjonalparkstyre

BESØKSSTRATEGI FOR VERNOMRÅDENE I LANGSUA

2017

FORORD

Dette er den første besøksstrategien for verneområdene i Langsua med Langsua nasjonalpark og ti andre verneområder. Den vil etter hvert bli innarbeidet i et samlet dokument med forvaltningsplanen.

Strategien bygger på kontakt med mange aktører underveis og tidligere innspill til forvaltningsplanen. Strategien har vært gjenstand for jevnlig drøftinger og vedtak i Langsua nasjonalparkstyre fom. høsten 2016 og utover i 2017.

Det er satt fokus på bestemte områder. Vedlegg 1 viser en to-årlig tiltaksplan prioritert ut fra alle aktuelle tiltak i fokusområdene. Denne tiltaksplanen vil bli gjenstand for en årlig revisjon i nasjonalparkstyret. Besøksstrategien bør revideres med jevne mellomrom etter behov.

Innhold:

1. Innledning
2. Rammeverk
3. Kunnskapsstatus
4. Sammenstilling av kunnskap, muligheter og utfordringer
5. Målsetting og strategiske grep
6. Tiltaksplan
7. Overvåking og kunnskapsheving

Vedlegg 1: Tiltaksplan – prioriterte tiltak 2017/2018 - fokusområder med bruttoliste
tiltak

1. Innledning

Både lokalt og nasjonalt er det et uttrykt mål å øke den lokale verdiskapingen gjennom å øke antall besøkende til nasjonalparkene. I Langsua blir det en utfordring å øke antall besøkende samtidig som områdetets kvaliteter for dagens besøkende opprettholdes, i tillegg til at negative effekter for beitebrukere og naturverdier minimeres.

Dette vil kreve en streng prioritering av hvilke områder en skal satse på i reiselivssammenheng. Suksess er betinget av at alle aktører (særlig kommunene, reiselivsnæringen og nasjonalparkstyret) er enige om prioriteringene og samordner ressursene.

Det å diskutere hva en ønsker at Langsua skal bli som rekreasjonsområde og reiselivsattraksjon, er ett av hovedtemaene i besøksstrategien. Strategien har til hensikt å foreta avveininger mellom bruk og vern der det er klare utfordringer, og dermed prioritere tiltak innenfor forvaltningens ansvarsområde.

Utfordringen blir å etablere en god fysisk infrastruktur ute, og legge til rette for et informasjons- og veiledningsopplegg sammen med andre tilpasset hele kundereisen. Hele vernekomplekset må sees på som en enhet siden det danner et sammenhengende natur- og kulturlandskap og bruksområde. De besøkende er som oftest ikke klar over grensene.

1.1 Prosess

Proessen har omfattet kontakt med en rekke aktører via innspill til forvaltningsplanen, møter med aktører og med basis i annet grunnlag i etterkant av dette som følger:

- Innspill til forvaltningsplanen som fulgte med verneforslaget
- Brukerundersøkelsen av 2015
- Arbeidsmøter med destinasjonsselskap og reiselivsbedrifter
- Arbeidsmøte og befarings med Oppland fylkeskommune
- Arbeidsmøter med ulike brukergrupper og organisasjoner
- Vurderinger av trender innen reiselivet
- Drøftinger og vedtak i Langsua nasjonalparkstyre

Besøksstrategien er den første for Langsua. Den er utviklet parallelt med arbeidet med forvaltningsplanen. Strategien skal inngå som en del av forvaltningsplanen slik at mål, strategier mv. framstår som en helhet.

Miljødirektoratets veileder for besøksstrategi er benyttet samt at det er innhentet erfaringer og tips fra Rondane og Jotunheimen som piloter innen besøksstrategi.

1.2 Besøksstrategiens formål

Besøksstrategien skal:

- Bidra til å ivareta verneverdiene og øke forståelsen for vernet
- Bidra til gode opplevelser for de besøkende
- Bidra til lokal verdiskaping

Besøksstrategien skal vise veivalg og hvilke tiltak som er nødvendige for å balansere verneverdier, ivareta de besøkende og fremme lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interesser.

Et viktig prinsipp for besøksstrategien er at det ved motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene og tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

2. Rammeverk

2.1 Verneforskrifter

Verneforskriftene legger rammene for hva en kan gjøre fysisk i terrenget, se for øvrig retningslinjene i forvaltningsplanen.

Kgl res. 2011 – Merknad fra daværende Miljøverndepartementet:

Departementet understreker at reiselivet er en viktig næring i berørte kommuner.

2.2 Merkevarerstrategi for alle norske verneområder – «Velkommen inn»

Miljødirektoratet lanserte i april 2015 ny merkevarerstrategi Norges nasjonalparker. Den er førende for planlegging og gjennomføring av tiltak. I den nye strategien står det at:

Merket for Norges nasjonalparker er en invitasjon til besøk, og aktørene under merket er vertskap for naturopplevelser. Besøkende skal lære hvordan vi tar vare på naturen, og få muligheten til å ta del i vernet av det ypperste vi har av natur. Aktørene under merket skal hjelpe besøkende videre fra nett til en nasjonalparklandsby der man kan overnatte, til et besøkssenter der man kan lære mer, og til et utkikkspunkt eller startpunkt i nasjonalparken. Det handler om omsorg for både natur og besøkende.

Målsetningen med det nye merket er å bedre opplevelsen for de besøkende, bedre vernet og gi større verdiskaping lokalt. Prinsippet er at verneområder som tåler mye besøk kan ta ut full

effekt av merket gjennom maksimal eksponering, mens mer sårbare verneområder tar ut en mindre effekt gjennom mer forsiktig eksponering.

Effekten styres gjennom graden av eksponering på nettsider, skilting, infrastruktur, etablering av utkikkspunkt (eller ikke), markedsføring og redaksjonell omtale. Det er definert tre hovedtyper fysiske tiltak hvor merket skal kommuniseres. Dette omfatter utkikkspunkt (høyeste grad av tilrettelegging), informasjonspunkt (enklere tilrettelegging enn utkikkspunkt) og startpunkt (et sted hvor turen startes).

Det nye merket skal først og fremst henvende seg til dem som i liten grad bruker og besøker vernede områder, besøkssenter, nasjonalparklandsbyer og -kommuner. Det er denne hovedmålgruppen som betegnes som besøkende i denne sammenhengen, og gruppen omfatter turister fra inn- og utland, lokale barnehager og skoler, tilfeldig forbipasserende og den delen av lokalbefolkningen som ikke besøker verneområdene på eget initiativ.

Miljødirektoratet utvikler (mars 2017) en søknadsprosedyre med tildelingskriterier for kommersiell bruk av merket. Nasjonalparkstyrene vil ventelig stå for vurderingen av søknadene.

3. Kunnskapsstatus

3.1 Sårbare naturverdier

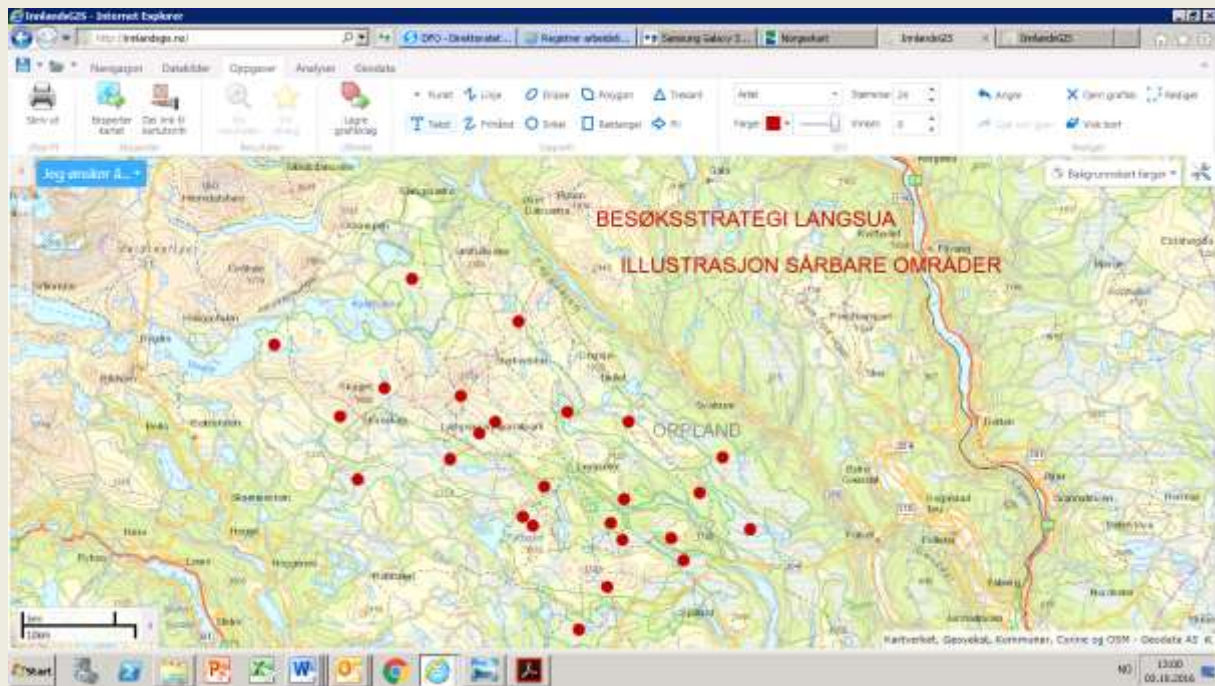
Når det gjelder sensitivitet og sårbarhet (som følge av menneskelig aktivitet) for fugler og pattedyr i høyfjellet har NINA (rapport 1191) laget en tabell opp mot rødlista. For Langsua anbefales ut fra dette fokus på artene kongeørn, trane, tamrein, dobbeltbekkasin, fiskemåke, sjøorre, stjertand, strandsnipe, svartand, jaktfalk, storlom, bergand, brushane og myrhauk. Sårbarheten som et resultat av den menneskelige aktiviteten, for disse artene og deres leveområder varierer.

Dette grunnlaget sammen med våre kvalitetssikrede sårbarhetsrapporter og kunnskapsgrunnlaget som finnes i Naturbasen, Innlandsgis og Artsdatabanken, er basis for avgrensningen av de sensitive områdene med vurdering av sårbarhet, se oversiktstabellen nedenfor.

Tabell 1: Sensitive områder, og nåværende sårbarhet ut fra menneskelig aktivitet. Sårbare områder er markert med rødt.

Navn	Vernekategori	Funksjon	Perioden sensitiv	Sårbar pr. dato
Våtmark ved Vinstre	NP	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai-Juli	Nei
Hersjømyrin	NR	Våtmarkskvaliteter.	Mai-Juli	Nei

		Hekking våtmarksfugl		
Skagsflyi	NR	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai-Juli	Nei
Revsjøene	LVO	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai-Juli	Nei
Hynna	NR	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai-Juli	Nei
Vetafjelltjønnet	LVO	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai-Juli	Nei
Oppsjømyra og vestover	NP og NR	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai-Juli	Nei
Skardberga	NR	Gammel naturskog. Storfulgområde	April – Mai	Ja
Røssjøen	NR	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai-Juli	Nei
Fullsenn	Del i NP	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai– Juli	Nei
Fjelldokka	NP	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl	Mai- Juli	Nei
Etne - Fjelldokka	NP og LVO	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl. Rikmyr	Mai-Juli. Rikmyr til nov.	Nei
Vesleskag	NP og LVO	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl. Rikmyr	Mai-Juli. Rikmyr til nov.	Nei
Kjølaåne	NR	Våtmarkskvaliteter. Hekking våtmarksfugl.	Mai-Juli	Nei
Rovfuglokaliteter x 9	NP og LVO	Hekking	Mars-Juli	Nei
Rovfuglokalitet x 1	LVO	Hekking	Mars-Juli	Usikker
Rovfuglokaliteter x2	NP	Hekking	Mars – Juli	Ja
Tamreindrift	NP/LVO/NR	Vinter/kalving	Oktober- Mai	Nei
Dokkfaret elg	NP og LVO	Vinter	Oktober – Mai	Nei
Dokkfaret vegetasjon inn til innsjøen Mjødokka	LVO	Viktig friluftsområde. Vegetasjonsslitasje, endring landskap	Juni - Oktober	Ja
Dobbeltbekkasinalokaliteter	NP og LVO	Spillplasser dobbeltbekkasin	Mai-Juni	Nei

3.2 Opplevelsesverdier

Følgende verdier i verneområdene i Langsua er viktige som basis for gode opplevelser:

- Et vidt spekter av naturkvaliteter og stor variasjonen i landskapet mht. variert skog, beitemark og setrer/støler, vann og vassdrag, høyfjellsområder og store og små våtmarker
- Landskapets form dvs. det er lett å ferdes over det meste av Langsua.
- Mange topper og utkikkspunkter
- Mange muligheter for utøvelse av enkelt friluftsliv som turgåing, fiske og jakt, bærplukking, sykling, padling og bruk av båt.
- Svært variert kulturhistorie knyttet til bl.a. fedrift, beite- og seterdrift, ferdsel over fjellet, skogbruk, jernutvinning, fangst av elg og rein med kulturminner fra disse virksomhetene.
- Området har et godt utbygd sti- og skiløypenett.
- Området er lett tilgjengelig sommerstid, og kan oppleves via veinettet i randsonene og som går inn i noen av verneområdene. Vinterstid er adkomsten begrenset til noen få innfallsporter, jfr. videre kapittelet om infrastruktur nedenfor.

3.3 Infrastruktur

I området finnes følgende infrastrukturtiltak:

Overnattingssteder

- Ca. 40 åpne buer/utleiehytter herunder DNT-s tilbud mht. selvbetjente hytter, se kapitelet om reiseliv.
- Flere hoteller og fjellstuer i randsonene rundt hele området, og DNT-s betjente hytte på Liomseter, se kapitelet om reiseliv,

Stier og løyper

- Et godt utbygd stinett, og omfattende skiløypenett vedlikeholdt av fjellstyrene, grunneiersammenslutninger og organisasjoner.
- Omfattende løypenett for hundekjøring herunder flere årlig arrangementer, se temakartet i forvaltningsplanen.

Veier

- Relativt lett adkomst via:
 - o Espedalen i vest hele året via FV 255
 - o Fylkesvei 204 sør i området i sommerhalvåret
 - o Valdres i øst med mange offentlige veier og private seterveier
 - o Jotunheimvegen (privat bomvei) i nord i sommerhalvåret
 - o Liomseterveien fra Holsbru i Gausdal nordover til Liomseter inn i sentrale deler av verneområdekompleset i sommerhalvåret.
 - o Diverse seterveier inn i og inn mot verneområdene fra ovennevnte veier

Informasjon og formidling pr. dags dato

- Forvaltningsknutepunkt:
 - o Kittilbu utmarksmuseum (Gausdal) i regi av Randsfjordmuseene – temautstillinger, interaktiv landskapsmodell og informasjonsmateriell om verneområdene
 - o I kommunehuset i Segalstad bru der to nasjonalparkforvaltere, Gausdal fjellstyre, SNO og en fra Randsfjordmuseene har kontorfellesskap. Felles lokale for formidling der omfanget av framtidig aktivitet pr. dato vurderes opp mot bla. en videreutvikling av Kittilbu utmarksmuseum.
- Dikterportalen ved Aulestad i Follebu i Gausdal – turistkontor, personlig veiledning og brosjyremateriell
- Turistinformatjon for Valdres på Fagernes og på Beitostølen, personlig veiledning og brosjyremateriell
- Turistinformatjon på skysstasjonen på Vinstra og noe turistinformatjon i Skåbu
- Turistinformatjon på skysstasjonen på Lillehammer
- Informasjonstavler og markering av grenser ved mange innfallsporter og parkeringsplasser

- Egen turapp for Langsua
- Hefte (A5 – format) på norsk som beskriver verneområdene, utarbeidet av Langsua nasjonalparkstyre
- Brosjyrer som beskriver turer i verneområdene på norsk
- Miljødirektoratets offisielle brosjyre om nasjonalparken på norsk, og deres hjemmeside
- Nasjonalparkstyrets hjemmeside www.langsua.no

Brukeren møter verneskilt og grensemerker i marka. Grensemerkingen er kommet langt i løpet av 2016. Oppsetting av små verneskilt begynner i 2017.

Informasjonspunkter i regi av nasjonalparkstyret

- Storeskag (Østre Slidre) med parkering, bord/benker og informasjonstavler er etablert. Toalett bygges, og ferdigstilles i 2017. Dette fungerer også som et startpunkt.
- Veslefjell ved Jotunheimvegen (Nord-Fron) parkering, toalett (ferdig i 2016), bord/benker, informasjonstavler og turmulighet er etablert.

3.4 Reiseliv

Nedenfor er det gitt en kortfattet oversikt over reiselivsvirksomheten.

Aktørbildet

Lokalt: Reiselivsbedriftene – Grunneiere inkl. Statskog– Fjellstyrene – Friluftsansjasjoner – kommunene – sti- og løypekomiteer – bomveieselskaper - aktivitetsbedrifter

Regionalt: DNT – tre destinasjonsselskap (Lillehammer turist, Visit Valdres og Gjøvikregionen Hadeland Ringerike Reiseliv) – Oppland fylkeskommune – Randsfjordmuseene

Langsua som reiselivsattraksjon

Attraksjonsgraden kan deles inn i tre nivåer. Bruken i Langsua er kommentert i forhold til dette.

Primærattraksjon – som hovedsak for at folk kommer: For noen dvs. for de som leier hytter, bruker DNT- nettet, jakter, fisker, bruker campingplassene og for lokale/regionale som drar på dagsturer.

Sekundærattraksjon – dvs. retningsbestemmende for valg av reiserute: For utlendinger og norske som vil besøke fjelltoppen Ormtjernkampen spesielt.

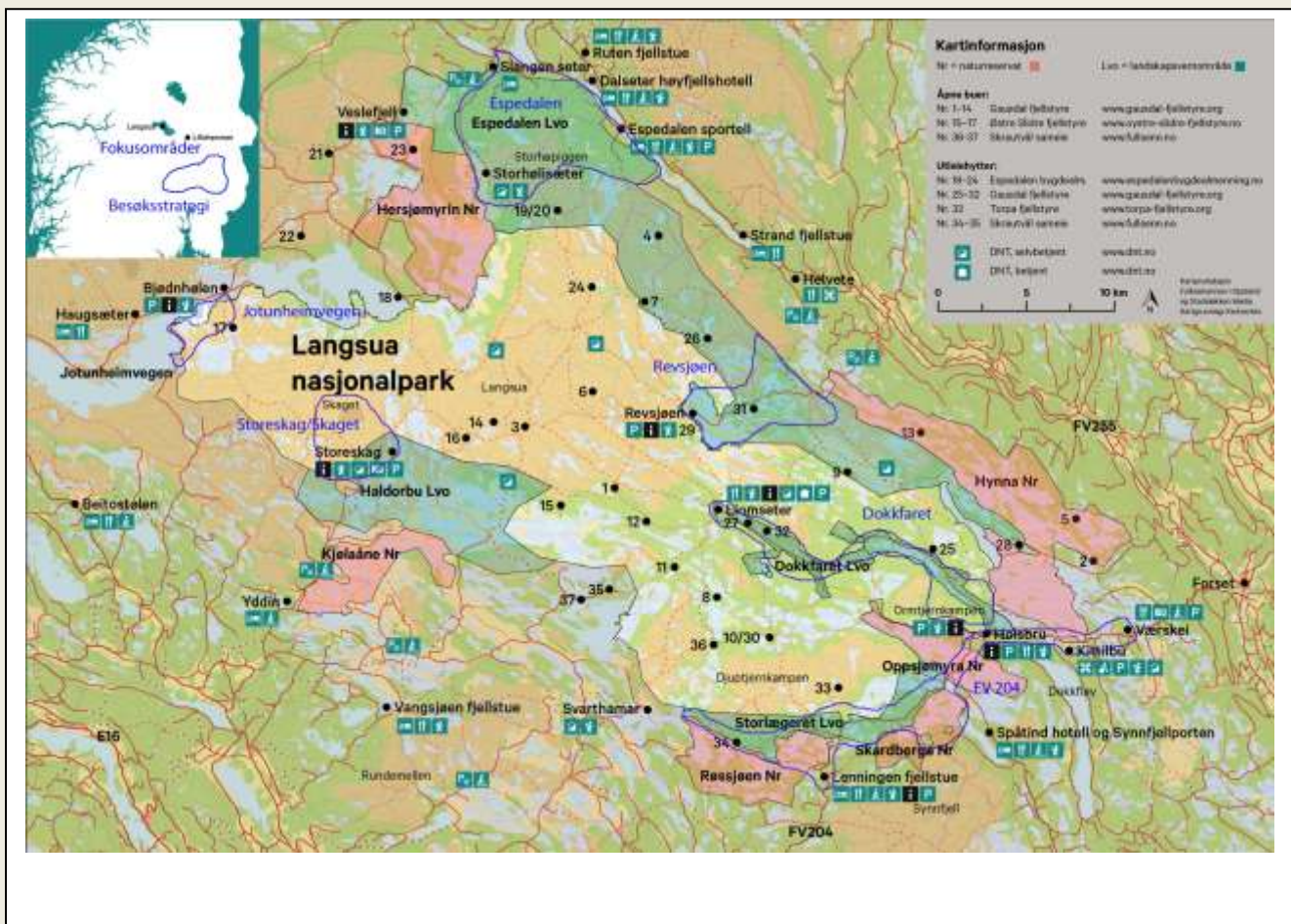
Tertiærattraksjon – mer tilfeldig besøk, oppdages når folk er de: For de som er på gjennomreise langs veinettet på sommerstid. Dette gjelder veiene:

- FV 204 mellom Værskel i Gausdal og Lenningen i Etnedal i og ved den søndre delen av verneområdet.
- FV 255 mellom Forset i Gausdal og Skåbu i Nord-Fron ved den østre delen av verneområdet.
- Den private Jotunheimvegen mellom Skåbu i Nord-Fron og Bygdin i Vang ved den nordre delen av verneområdet.

Destinasjonsselskapene informerer om Langsua nasjonalpark ved å benytte tekster fra www.langsua.no. Selskapene har i liten grad utviklet en egen strategi for markedsføring og bruk av verneområdene. Se for øvrig eksempler på utadrettet informasjon i vedlegg 2.

Virksomheter tilknyttet verneområdene

Kartet nedenfor gir et bilde av beliggenheten av faste reiselivsbedrifter i og utenfor verneområdene. Fokusområdene i denne strategien er også vist med blått på kartet.

Tabell 2: Kortfattet oversikt over reiselivsbedrifter og andre tilbydere av overnatting og aktivitet.

Firma	Aktiviteter	Bruk av nasjonalparken/andre verneområder

Turistsentre		
Værskoi kafe	Matsservering	Utkikkspunkt, utenfor verneområdene
Kittilbu utmarksmuseum	Matsservering, informasjon, veiledning	Informasjon, veiledning, tematurer, arrangementer, utgangspunkt for turer
Holsbruk kafe	Matsservering, informasjon, veiledning	Innfallsport, utgangspunkt for turer
Liomseter, DNT + selvbetjeningshyttene i området	Overnatting, matsservering, informasjon, veiledning, turer.	DNT-s sti- og hyttenettverk i verneområdene. Liomseter ligger helt nord i Dokkfalet landskapsvernområde. Ca. 2600 overnattingsdøgn pr. år.
Spåtind sport hotell	Hotell	Start turer i randsonen og inn i verneområdene
Synnfjellporten	Overnatting, servering, arrangementer, turer sommer/vinter	Turer og aktiviteter i randsonen.
Lenningen fjellstue	Overnatting, kafe, informasjon, veiledning	Utkikkspunkt, start turer i verneområdene
Vangsjøen fjellstue	Overnatting, matsservering	Start turer i randsonen og inn i verneområdene
Beitostølen resort – flere bedrifter	Hoteller	Markedsføring av tur i nasjonalparken
Haugseter fjellstue	Overnatting, matsservering	Start turer i randsonen og inn i verneområdene
Slangen seter	Fjellstue, rideleir, hyttegrend	Start turer i randsonen og inn i verneområdene
Ruten fjellstue	Fjellstue, riding, div. friluftaktiviteter, Elglandprosjektet, elgtårn	Start turer i randsonen og inn i verneområdene
Dalseter høyfjellshotell	Hotell, riding, div. friluftaktiviteter, Elglandprosjektet, elgtårn	Start turer i randsonen og inn i verneområdene
Espedalen sportell	Hotell, div. friluftaktiviteter, guidede turer	Start turer i randsonen og inn i verneområdene
Helvete	Matsservering, aktivitetspark for barn, overnatting i gamle, turer til jettegrytene, arrangementer, fritidsaktiviteter	Bruker randsonen i øst
Aktivitetsbedrifter		
Fjellrittet	Ridning, rideferie, fjellridning og rideleir.	Riding i nord-vestre delen av nasjonalparken
Discover Nature Norway	Guidede turer i natur med vandring, fiske, padling, elgsafari og sykling for små grupper.	Dagsturer og overnattingsturer i og utenfor verneområdene i søndre delen. Bruker også

		Øyerfjellet.
GuttaTilFjells	Guidede turer. Friluftaktiviteter. Grupper og enkeltpersoner	Fra en dagstur til ett par netter overnatting ute. Bruker Gausdal vestfjell og verneområdene.
Mush Synnfjell	Hundekjøring og friluftsliv. Mush Synnfjelløpet går en gang i året.	Bruker FV 204 herunder Oppsjømyra naturreservat, og andre områder sør for veien.
Beito husky	Hundekjøring, isfiske, padling, rafting	Bruker nord-vestre delen av nasjonalparken om vinteren.
Bike beitostølen	Sykling i forskjellige varianter, klatring, rafting, juvvandring	Bruker randsonene
Gausdal maraton	Arrangement. Et løp i langdistanse/mellomdistanse hundekjøring hvert år.	Deler av traseen går i landskapsvernområder.
Fjellstyrer og grunneiersammenslutninger		
Gausdal fjellstyre	Utleie av hytter, og åpne buer. Mange friluftstilbud. Mange friluftstilbud.	7 utleiehytter og 14 åpne buer i verneområdene
Østre Slidre fjellstyre	Åpne buer. Mange friluftstilbud.	3 åpne buer i verneområdene
Espedalen bygdeallmenning	Utleie av hytter. Mange friluftstilbud.	4 utleiehytter i verneområdene og 3 i randsonene
Torpa fjellstyre	Utleie av hytte. Mange friluftstilbud.	1 utleiehytte i nasjonalparken og 2 utleiehytter i randsonene
Skrautvål sameie	Utleie av hytte. Mange friluftstilbud.	1 åpen bu og 1 utleiehytte i verneområdene, 1 åpen bu og 1 utleiehytte i randsonene

Regional næringsplan for Lillehammer, Gausdal og Øyer

Planen er vedtatt i de respektive kommunestyrene vinteren 2016/17. Den vil legge føringer for bruken av virkemidler ovenfor private virksomheter og dermed for evt. aktivitet knyttet til Langsua. Ett av satsingsområdene er « Utmarksbasert reiseliv». Se planen her:

<http://www.gausdal.kommune.no/offentlig-mote-kommunestyret-27-10-2016.181553.20653o20bf8d.eom.html>

Trender innen naturturisme

Innovasjon Norge har nylig beskrevet trendene innen naturturismen. Nedenfor er dette gjengitt kortfattet i stikkordsform. Denne utviklingen kan påvirke den framtidige bruken av Langsua og interessen for kommersiell virksomhet i og inntil verneområdene.

Urbanisering

- Innen 2050 vil 70 % av verdens befolkning bo i byer
- Kunnskapen om å bevege seg i naturen blir mangelvare
- Mer tilrettelegging, skilting og merking med mer guiding og kurs
- Økt miljøbevissthet

Opplevelser gir status - endringer

- Fra materiell gode til immaterielle opplevelser
- «Hva har du gjort i ferien, ikke «hvor har du vært?»
- Grense mellom friluftsliv og reiseliv blir mer diffus. Naturen blir sportifisert
- Folk oppsøker nye steder i naturen, mange uten nødvendig kompetanse
- Alle har samme mål: Naturopplevelser – alle vil til topps
- Aktive ferier sterkt i vekst – flere tilrettelagte aktiviteter

Opplevelsesbransjen i vekst - optimisme i naturbasert reiseliv

- Ca 3000 bedrifter i Norge, små bedrifter, økt lønnsomhet
- 38% opererer i eller i randsonen til en nasjonalpark
- Livsstil og bærekraft viktig blant driverne
- Positive til fremtiden.
- Viktig bidrag til lokal økonomi

Nasjonalparkturistene

- Forventer service og fasiliteter i og rundt nasjonalparkene
- Besøkes hvis man er i området – ofte ikke planlagt som hoveddestinasjon
- Har lavere døgnforbruk enn gjennomsnittsturisten
- Høyere totalforbruk enn øvrige turister pga. lengre opphold

Merkevarebygging lokalt – samvirke og strategier

- Hele bygda er viktig for å skape en merkevare
- Ressursen ligger i naturen og i lokalbefolkningen
- Samarbeid innenfor og på tvers av næringer viktig
- Bygg og bruk lokal kompetanse
- Plasser kassaapparater på rett plass
- Tilrettelegg for fasiliteter og infrastruktur av høy kvalitet

3.5 Brukerundersøkelsen

Nedenfor er det referert viktige funn i brukerundersøkelsen (Langsua nasjonalparkstyre; Bruk og brukere i Langsua sommeren 2015). Undersøkelsen og funnene i denne sammen med annet grunnlagsmateriale, er et sentrale og nødvendige for valg av mål, strategier og prioritering av tiltak framover.

Bruk og brukere - Langsua – Rondane – Jotunheimen

I Rondane og Langsua utgjorde aldersgruppen 55+ vel 35% av de registrerte, mot bare 20% i Jotunheimen. Både Rondane og Langsua er områder med «snilt» terreng, og dette ser ut til å slå ut på alderssammensetningen blant de besøkende. I Langsua var det en høy andel som fisker, de svarte at gode fiskemulighetene var viktig for besøket.

Nesten 40% var førstegangsbesøkende til Langsua (33% blant norske besøkende og 77% blant utenlandske besøkende). Denne prosentsetningen vurderes som høy basert på at det var registrert mange lokale/regionale besøkende.

Langsua er en ny nasjonalpark (2011) som ble i hovedsak benyttet som rekreasjonsområde av bosatte på Østlandet. Overnattingene skjedde i hovedsak på ikke-kommersielle overnattingstilbud/tilbud med enkel standard. Høstingsfriluftslivet stod sterkere i Langsua enn i mange andre parker.

Informasjon

Fem innfallsporter pekte seg ut; Ormtjønnssetra, Storeskag, Liomseter, Storhøliseter og Storlægerplassen.

Tilrettelegging

Nesten 85% var fornøyde eller svært fornøyde med tilretteleggingen for friluftsliv i Langsua sommerstid. Kun 3% var direkte misfornøyde, mens ca. 10% var verken fornøyde eller misfornøyde.

Langsua som reiselivsdestinasjon

Langsua nasjonalpark var en mindre reiselivsattraksjon enn Jotunheimen og Rondane nasjonalpark. Flere indikatorer pekte i samme retning. Volumet av besøkende var langt mindre, og regionale brukere utgjorde en større andel av de besøkende. Det var få utenlandske besøkende, færre bestemte seg lang tid i forveien for å besøke Langsua og færre skaffet seg informasjon om Langsua før de kom til området.

Sammenlignet med Jotunheimen var det en stor andel som ikke var klar over at Langsua er vernet som nasjonalpark før de kom til området. Så mye som nesten halvparten av de utenlandske besøkende var ikke klar over at Langsua var vernet som nasjonalpark før de kom til området.

4.Analyse - Sammenstilling av kunnskap, muligheter og utfordringer

Nedenfor er det foretatt en analyse basert på vår kunnskap om Langsua innenfor flere temaer. Kunnskapen er referert tidligere i dokumentet og for øvrig i forvaltningsplanen. Hensikten er å belyse muligheter og utfordringer som grunnlag for valg av mål og strategier.

Utfordringer basert på kunnskapen:

Truete verneverdier og sårbare områder som ønskes brukt.

I Langsua er det flere hekkelokaliteter for ulike arter rovfugl. Disse lokalitetene ligger knytta til fjelltopper og brattskrenter. Flere av toppene er brukt av allmennheten som turmål og markedsført av organisasjoner som turmål og del av en tur. Det er utfordring å lede ferdselen bort fra disse sårbare lokalitetene på våren og første delen av sommeren.

Det samme gjelder for de svært viktige våtmarksområdene fra 15. april og fram til 1 aug.

Dette krever god kontakt og løpende gode prosesser med involverte aktører. Nasjonalparkstyret jobber hele tiden med slike løsninger og samtidig med oppdatering av kunnskapsgrunnlaget.

Stor slitasje.

Slitasje på markdekke som følge av ferdsel er ikke registrert i stort omfang. I samarbeid med grunneiere og fjellstyrene og andre gjøres det mindre utbedringer av kortere stisegmenter der det er fuktig for å restaurere, lede ferdselen og hindre videre slitasje.

Spørsmålet blir om en evt. økt turisttilstrømming vil endre denne situasjonen. Slitasjeutviklingen i Dokkfaret landskapsvernområde må overvåkes.

Konsentrasjoner av næringsinteresser

Reiselivsvirksomheten er spredt rundt i randsonene til verneområdene. Det er relativt få aktører og avstanden mellom disse er stor. Den eneste reiselivsbedriften inne i verneområdene er DNT-s betjente hytte (Liomseter) i Dokkfaret landskapsvernområde. Dette betyr at vi ikke har noen konsentrasjon av betydning, og dermed heller ikke noen stor belastning i enkeltområder.

I utfordringene ligger snarere i en mer aktiv bruk basert på de mange kvalitetene som finnes. Det er mulig å benytte kvaliteter både i randsonene og inne i verneområdene i større grad så lenge verneformålet ivaretas.

Muligheter basert på kunnskapen om hele verneområdet:

Styrking av verneformålet

For to rovfugllokaliteter er det aktuelt å legge om stier og endre informasjon slik at funksjonen som hekkelokalitet kan sikres. For den ene av lokalitetene er prosesser og tiltak i gang, mens for den andre må planarbeid starte opp framover.

Brukergrupper som mangler tilbud

Ikke registrert

Sammenfallende behov mellom forvaltningen og reiselivsnæringen mht. skjøtsel

I Langsua finnes det mange beiteområder (A og B-lokaliteter både innmark og utmark) som har høye kvaliteter mht. biologisk mangfold, spesielt når det gjelder planteliv. En del av disse områdene har også opplevelsesverdi og er interessante i undervisnings- og forskningssammenheng. Det henvises til prioriterte områder for skjøtsel i forvaltningsplanen for øvrig.

I noen områder finnes det gammel naturskog. Det er en viktig målsetting om å bevare disse områdene, jfr. forvaltningsplanen. Disse områdene har stor opplevelsesverdi og er interessante i undervisnings- og forskningssammenheng.

I formålene for nasjonalparken og landskapsvernområdene gis allmenheten adgang til et enkelt friluftsliv og naturvennlig friluftsliv uten stor grad av teknisk tilrettelegging for å kunne oppleve naturen. Disse opplevelsesmulighetene er også grunnlag for deler av reiselivets aktivitet.

Muligheter for å tenke differensiert forvaltning

Sårbare områder er definert med angivelse av sårbarhetsperioder over året. Det betyr at ferdsel kan foregå (eks. skiløyper i et våtmarksområde) utenom de sårbare periodene så sant dette ikke medfører slitasje og inngrep. I den løpende forvaltningen vil slik flerbruk planlegges.

Muligheter for å bedre infrastrukturen

Oppgradering av infrastrukturen er sentralt i strategien. Det henvises til tiltaksplanender det er gjort en prioritering av tiltak for kommende to år.

Områder der den besøkende får natur- og kulturopplevelser uten at verdiene forringes.

Langsua er preget av en miks av store natur- og kulturverdier. Opplevelsesmulighetene knyttet til kombinasjonen av natur og kultur er særlig store i de fire landskapsvernområdene. Konflikter i forhold til verneformålene her er så langt ikke dokumentert.

Områder som er tilrettelagt, men som i liten grad brukes

Det gjelder enkelte stiselementer som for eksempel på vestsiden av vassdraget i Dokkfaret. Tiltaket er ikke utført av nasjonalparkforvaltningen.

Andre punkter når det gjelder kundens behov

Informasjon og veiledning under hele «kundereisen».

Det er store mangler. Dette har ikke vært planlagt, og dermed ikke satt i system. I dette ligger det en stor utfordring og oppgave sammen med andre aktører.

Tilrettelagte tilbud i form av:

- **Overnatting/mat**
Mange reiselivsbedrifter rundt verneområdene. DNT har stinettverk i området. Mange utleiehytter og åpne buer. Totalt sett er tilbudet godt.
- **Ferdsl til fots**
Meget omfattende og godt stinett samt nettverk av skiløyper og hundekjøringsløyper. Turkartene er gode. 85% av de som svarte i brukerundersøkelsen var fornøyd med tilretteleggingen.
- **Aktiviteter/opplevelser (sykling, padling, jakt, fiske,...)**

Sykkeltilbud er ikke organisert. Det er utleie av båter og kajakk ved mange innsjøer. Her er et omfattende og godt organisert tilbud for jakt og fiske.

Noen aktivitetsbedrifter tilbyr hundespannkjøring, riding, guidede turer i natur innenfor flere tema, overnatting i elgtårnet og elgsafari. Seteruka arrangeres i regi av Kittilbu utmarksmuseum. Et profilprodukt i reiselivssammenheng bør utvikles for Langsua.

- **Veiledning/guiding/besøkscenter**
Kittilbu utmarksmuseum er åpent i sommersesongen dvs. til skolen begynner i august. Besøkscenter nasjonalpark mangler. Museet med besøkscenter nasjonalpark bør utvikles. Åpningstider bør forlenges og veiledningsaktiviteten styrkes. Reiselivsbedriftenes veiledning og informasjon kan styrkes på flere måter. På mange parkeringsplasser og innfallspor er det satt opp informasjonstavler med info om verneområdene og friluftstilbud.
- **Profilen utad – et signaturprodukt – et aktivitetsmerke**
Bruksmulighetene og kvalitetene er mange. Det er mulig å bruke kvalitetene enda mer i en næringsmessig virksomhet. Det er noen temaer som peker seg ut:
 - Ørretfiske, over 100 fiske vann og mange mil med elver og bekker, god kvalitet på fisket og mellom 7 og 8000 fiskekort selges i dag.
 - Vandring – meget godt stinett sommer og godt nett med skiløyper. 40 hytter til utleie/åpne, DNT med flere hytter. Egnet for et bredt spekter av brukergrupper.
 - Store våtmarker, spennende fugleliv. Fem våtmarksområder derav ett Ramsarområde som eksempelvis er tre ganger Fokstumyra i størrelse. Kan fugletitting bli et turistprodukt?
 - En svært mangfoldig kulturhistorie fra steinalder til nåtid. Stikkord er bosetting, jakt/fangst, fiske, fedrifter, jernutvinning, kullbrenning, beitebruk, setring mm.

- Elgtrekket i østre deler av verneområdene. Årvisse forflytninger fra lavereliggende sommerbeiteområder til høyereliggende vinterområder er særegent som både i omfang og funksjon, og er unikt i europeisk sammenheng. Elglandprosjektet har allerede eksistert over flere år.
- Sykling – er det mulig å få til Langsua rundt? Eller er temaet veldig mye fokusert av andre regioner?

Et evt. valg av ett signaturprodukt/profil må gjøres via et samarbeid mellom mange aktører. Det vil ikke være riktig å fronte et signaturprodukt i denne første utgaven av besøksstrategien uten en god prosess i bunnen. Ideen må derfor bearbeides i den videre oppfølgingen.

Besøksutvikling over kort tid – tiltak i den sammenhengen

Erfaringer og trender de siste årene viser en generell økning av turisttrafikken til landet, se kapittelet om reiseliv. Omfanget av aktivitet og aktivitetsformer endrer seg raskt. Vi er så langt ikke i nærheten av en tålegrensen totalt sett i Langsua. Situasjonen kan fort endre seg, og det er derfor viktig å være føre var. Dette vil kreve en økt satsing på tilretteleggingstiltak for å sikre gode opplevelser kombinert med overvåking for å ivareta verneverdiene.

5.Målsetting og strategiske hovedgrep

5.1. Mål

Overordnede mål

For den besøkende

Friluftstilbudet skal være variert, og kvaliteten på tilretteleggings- og formidlingstiltakene skal være høy for å kunne gi gode opplevelser.

For reiselivet

Det legges til rette for aktiviteter og andre tiltak som kan øke verdiskapningen innenfor rammen av verneforskriftene.

For forvaltningen

Langsuaas arealer forvaltes aktivt, kunnskapsbasert og differensiert for å sikre hensynet til verneformålene. Dette baseres på resultater fra en løpende overvåking av naturområdene og oversikt over bruken til enhver tid.

Delmål

Følgende delmål er valgt for tiltak inne i og ved verneområdene:

Det legges strategier og rammer for bruken av delområdene, og samtidig inviteres det til samarbeid med andre aktører og dermed en styrking av vertskapsrollen.

○ I reservatene:

- Våtmarksreservatene (5 stk.): I disse legges det ikke til rette for økt besøk inne i områdene sommerstid pga. sårbart fugle- og dyreliv, og faren for slitasje. Vinterstid fram til 15. april kan delområder brukes basert på en sårbarhetsvurdering.
 - Enkelte lite konfliktfylte grense- og ytterpunkter kan tilrettelegges for informasjon og formidling, observasjon og bruk knyttet til kvalitetene i områdene.
- Barskogsreservatet Skardberga: Det kan legges til rette for enkelt friluftsliv som ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Eksisterende stier og annen infrastruktur skal benyttes. Vinterstid fram til 15. april kan delområder brukes basert på en sårbarhetsvurdering.
 - Enkelte grense- og ytterpunkter kan tilrettelegges for informasjon og formidling.

○ I nasjonalparken:

Det kan legges til rette for enkelt friluftsliv som ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Noen avgrensede soner i landskapsvernområdene legges til denne kategorien.

○ I landskapsvernområdene:

I områdene etableres infrastruktur for utøvelse av friluftaktivitet, informasjon og formidling som ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Noen avgrensede soner i nasjonalparken legges til denne kategorien.

5.2.Strategier

Valgte strategier er vist i rammene med blått fyll. Strategiene er spesifisert for såkalte geografisk valgte fokusområder (se nedenfor). Noen av disse fokusområdene er gitt prioritert videre for gjennomføring av tiltak de nærmeste to årene. Strategier er også spesifisert for temaer, eksempelvis start- og informasjonspunkter.

Hovedstrategi

**«Nydelig villmarkspreget i et sentralt stort område
– Fine opplevelsesområder i ytterkantene»**

Med det menes, og kreves:

Et stort sentralt villmarkspreget naturområde gir store naturopplevelser ved ferdsel til fots og ved annet enkelt friluftsliv over en til flere dager. Ferdselen er styrt til det allerede godt utbygde sti- og skiløypenettet der det ikke er behov for vesentlige endringer.

Utvalgte delområder i ytterkantene av verneområdene sammen med randsonene, gir flotte opplevelser av Langsuas godt bevarte natur og kultur ved korte stopp til flere dagers turer via godt tilrettelagte aktiviteter og arrangementer. Det settes fokus på tilrettelegging for opplevelse innenfor et spesielt tema – «signaturproduktet». Denne aktive bruken er tilpasset de fastsatte bevaringsmålene i disse områdene.

Bruken overvåkes og evt. justeres ut fra forholdet til verneverdiene. Overvåkingen må være slik at den gir respons på endringer i besøk over relativt kort tid.

Fokusområder

Fastsetting av «fokusområder» er brukt i bla. i andre nasjonalparker de siste årene for å starte gode prosesser sammen med aktører, og for bedre resultatorientering når det gjelder bruk og vern. Tiltakene foreslås også her fordelt på «fokusområder». Fokusområdene er bestemte geografiske områder og steder, samt tematiske tiltak innenfor markedsføring, innen kunnskapsheving og formidling.

I de geografiske fokusområdene våre (se kartet nedenfor) er det viktige utfordringer både ut fra at de representerer viktige innfallsporter og aktivitetsområder, og utfordringer i skjæringspunktet mellom bruk og vern både inne i det enkelte området og pga. mulig påvirkning på verneverdier i andre deler av verneområdene.

Grunnlaget for valget baseres på brukerundersøkelsen, annen kunnskap og utfordringer i områdene. Noen av fokusområdene velges ut for videre satsing i de kommende årene.

Avgrensningen er svært grov og omfatter stedvis områder utenfor verneområdene for å invitere til samarbeide. Kartet på s. viser beliggenheten av fokusområdene.

Oversikten over fokusområdene herunder målsetting, strategiske hovedgrep er satt sammen med en bruttoliste over aktuelle tiltak framover. Dette er da et underlag for årlige eller to-årlige tiltaksplaner.

Tabell 3: Fokusområdene med målsetting, strategiske hovedgrep og aktuelle tiltak.

Område	Målsetting	Strategisk hovedgrep	Aktuelle tiltak - bruttoliste
<p>1. Fylkesvei 204 fra Lenningen til Vørskei</p> <p><u>Utfordring:</u> En fylkesvei som går i et nasjonalparkområde som mange ikke er klar over. Helårs fram til Kittilbu. Lav kvalitet mht. tilrettelegging og kanalisering i forhold til verneverdier.</p> <p><u>Bruk – Vern (Sommer og vinter)</u> Utkikkspunkt/besøkscenter/innfallsport/reiseliv/skiltøyper/FV204/sykkel/starterpunkt ---- naturreservat/nasjonalpar</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gi den besøkende følelsen av at de reiser i et nasjonalparkområde - Gi de besøkende muligheter for å se området, og legge til rette for friluftaktiviteter. - Øke folks kunnskap om verneområdene - Høyne kvaliteten på tilretteleggingen via kanaliseringstiltak. - Bevare sårbare naturområder 	<ul style="list-style-type: none"> - Enhetlig visualisering basert på merkevaren - Samarbeid med aktører mht. planlegging og gjennomføring - Høy kvalitet på prioriterte steder framfor spredning av ressurser - Styre ferdselen utenom våtmarkreservatene i sommerperioden - Forlenge sesongen mht. veiledning. 	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere et informasjonspunkt på Vørskei, og evt. seinere som utkikkspunkt. • Utvikle «Besøkscenter nasjonalpark» integrert i lokalene på Kittilbu, informasjon om Hynna naturreservat (Ramsarområdet). • Etablere et informasjonspunkt og markere innfallsporten på Holsbru, tilrettelegge nasjonalparkrunder (turstier) bla. til fossen og elva. • Vedlikeholde en andel informasjonspunktet der Ormtjernvegen starter • Etablere et informasjonspunkt på Oppsjøkrysset (forslag fritidsformål i utkast kommunedelplan pr. okt., 16) og et supplerende tilbud i /ved Synnfjellporten • Etablere et informasjonspunkt på Storlægerplassen

<p>k/rovfugl/skogvern/Ram sarvern</p>			<ul style="list-style-type: none"> • Etablere en sykkelsti fra Sebuhaugen til Svarthamar • Etablere informasjonspunkt på Lenningen • Etablere signalelementer langs veien som viser at man ferdes i et nasjonalparkområde • Legge om skiløype i Skardberga naturreservat pga. sårbar fuglelokalitet.
<p>2. Dokkfaret fra Holsbru til Liomseter</p> <p><u>Utfordring:</u> Øke opplevelseskvaliteten knyttet til vassdrag og skog. Hindre ytterligere terreng- og vegetasjonsslitasje og forstyrrelse av rovfugl.</p> <p><u>Bruk --- Vern (Sommer):</u> Ferdsliv/friluftsliv/innfall sport/ slitasje/toppturer/ reiseliv ----- nær og i nasjonalpark/landskapsvern/rovfugl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gi de besøkende en god opplevelse og legge til rette for friluftsliv. - Øke folks kunnskap om verneområdene - Ivareta landskapsmessige hensyn herunder hindre terrengslitasje, og sikre opplevelsene knyttet til vassdragene. 	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeid med Gausdal fjellstyre, DNT og andre - Fokus på kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjonspunkt Liomseter. Styrke informasjonen og kunnskapen om nasjonalparken og markere den fysiske der • Opprettholde den gamle Liomsetervegen som sykkelvei • Markering av nasjonalparken der DNT-stien krysser grensa fra sør • Etablerer noen fotopunkter ved vassdraget • Utvikle og vedlikeholde en andel av informasjonspunktet på Ormtjernsetra • DNT-sti fra Holsbru til Liomsetervegen • Kartlegge omfanget av terrengslitasje, og evt. sette inn restaureringstiltak.
<p>3. Espedalen</p> <p><u>Utfordring:</u> Bedre</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gi de besøkende en god opplevelse og legge til rette for friluftsliv - Bevare funksjonsområder for 	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeid med grunneiere og rettighetshavere og reiselivet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere et informasjonspunkt på Storhøliseter • Etablere et informasjonspunkt på parkeringsplassen ved verket i Espedalen

<p>opplevelseskvaliteten og aktivitetsmulighetene uten at dette går på bekostning av landskapshensyn.</p> <p><u>Bruk – Vern (Sommer og vinter):</u> Toppturer/sykkel/skiløyper/reiseliv ----- landskapsvern/rovfugl</p>	<p>rovfugl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fokus på kvalitet 	<ul style="list-style-type: none"> • Oppgradere en sykkel-/turvei langs vestsiden av innsjøene • Utvikle og vedlikeholde informasjonspunkt et ved Øvre Revsjøen •
<p>4. Revsjøområdet</p> <p><u>Utfordring:</u> Styrke innfallsporten og etablere god tilrettelegging/kanalisering som ivaretar verneverdier.</p> <p><u>Bruk – Vern (Sommer og vinter):</u> Ski/friluftsliv /camping/fiske ----- grense mot nasjonalpark/rovfugl</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gi de besøkende en god opplevelse og legge til rette for friluftsliv og bevare spesielle viktige viltlokaliteter 	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeid med Gausdal fjellstyre, DNT, sti- og løypekomite mfl. - Informasjon i samarbeid med ulike aktører 	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere gode sti- og skiløypenett • Eventuelle tiltak for å redusere slitasje Skilte til nasjonalparken fra Svatsum til Revsjøene
<p>5. Jotunheimvegen (Bjødnhølen/Veslefjell)</p> <p><u>Utfordring:</u> Øke bevisstheten om</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gi de besøkende en god opplevelse og legge til rette for friluftsliv - Tilrettelegge nye stier og forsterke eksisterende for å forebygge skader. 	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeid med aktuelle aktører - Fokus på kvalitet tilpasset et åpent landskap - Fokus på 	<ul style="list-style-type: none"> • Etablere informasjons- og startpunkt på Bjødnhølen • Signalelementer ved betalingsbommene om at man ferdes inn i et nasjonalparkområde • Vurdere etablering av en sykkelsti fra

<p>nærheten til nasjonalparken og kanalisere trafikken.</p> <p><u>Bruk—Vern (Somme)r:</u> Startpunkt/sykkel/----nasjonalpark</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Øke folks kunnskap om verneområdene 	<p>Bjødnhølen i forhold til nasjonalparken</p>	<p>Skindro til Straumen eller Brendeodden</p>
<p>6. Storeskag - Skaget</p> <p><u>Utfordring:</u> Etablere området som et konsentrert besøksmål.</p> <p><u>Bruk – Vern (Sommer):</u> Topptur/utkikkspunkt/startpunkt---nasjonalpark</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Styrke fokuset på nasjonalparken - Gi de besøkende en god opplevelse og legge til rette for friluftsliv - Øke folks kunnskap om verneområdene 	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeid med reiselivsbedriftene på Beitostølen og Øystre Slidre fjellstyre. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ferdigstille informasjons- og startpunkt på Storeskag • Skaget som prioritert toppturmål • Utrede hvordan reiselivsbedriftene på Beitostølen kan bruke verneområdene i større grad
<p>7. Forvaltningsknutepunktet</p> <p><u>Utfordring:</u> Synliggjøre forvaltningsaktørene og gi noen smakebiter på Langsua kvaliteter.</p> <p><u>Bruk – Vern (Helårs):</u> Kontorfellesskap/forvaltning/kommunesenter ----for lite besøkt</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Gi besøkende økt kunnskap om verneområdene - Veilede besøkende mht. muligheter for friluftsliv - Se også pkt. 8 nedenfor 	<ul style="list-style-type: none"> - Innholdet i kundereisen Lillehammer – Gausdal/Valdres skal være bevisst. - Samarbeide med Randsfjordmuseene om utvikling av Kittilbu - Forvaltningsknutepunktet i Gausdal som et møtepunkt lokalt: Et fleksibelt punkt innad i 	<ul style="list-style-type: none"> • Avklare den framtidige bruken av knutepunktslokalet i Segalstad bru inne og ute, og foreta oppgradering. • Vurdere bruken av informasjonsmateriell og modellen andre steder i Gausdal enn i Segalstad bru

		lokalet, og samtidig slik at utadrettet virksomhet kan foregå periodevis andre steder. Begrenset ressursbruk. - Bygge stolthet lokalt til nasjonalparken.	
<p>8. Markedsføring/ Kunnskapsheving</p> <p><u>Utfordring:</u> Synliggjøre kvalitetene i vernekomplekset som utgangspunkt for friluftsliv og verdiskapning, og for skape holdninger til naturvern.</p> <p><u>Bruk – Vern (Sommer og vinter):</u> Liten oppmerksomhet og fokus/for svakt samarbeid/ behov for framtidvisjon/tydeliggjøring/produktutvikling ---</p>	- Gjøre nasjonalparken og de andre bruksområdene mer synlige ved å bidra til utvikling friluftsliv og reiseliv	- Planlegging og finansiering av tiltakene forsøkes primært gjennomført ved et samarbeid med andre aktører. - Et «Signaturprodukt» for Langsua kommer som en prosess med flere aktører. - Fokus på digital informasjon. - Tekstgrunnlag for andres videreformidling lages av forvaltningen	<ul style="list-style-type: none"> • Verneverdier, besøksstrategi og tilretteleggingstiltak kommuniseres utad sammen med destinasjonsselskap, turistkontorer, kommuner, DNT, andre friluftslivsaktører m.fl. via fellesprosjekter. • Fellesprosjekt «Signaturprosjekt» i form av forstudie og evt. forprosjekt. Sammen med aktører i og utenfor vår region. • Hjemmesiden utvikles videre. • Turapp-abonnementet vurderes, jfr. første kulepunkt. • Facebook-side utvikles. • Bruk av Instagram vurderes.

<p>--nasjonalpark og andre kvaliteter</p>			
<p>Hele vernekomplekset</p> <p><u>Utfordring:</u> Økt kunnskap om brukere, hos brukere og om kvaliteter. Overvåking.</p> <p><u>Bruk—Vern (Sommer og vinter):</u> Brukerkunnskap/Formidling/overvåking ---- nasjonalparker/natur/kultur</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nå hovedmålene i besøksstrategien - Løpende kunnskapsheving 	<ul style="list-style-type: none"> - Samarbeidet med skoleverket styrkes i hele regionen. - Samarbeid med friluftsansjoner styrkes i hele regionen. - Reiselivsbedriftene herunder DNT gjøres i stand til å formidle kunnskap og informere om turmuligheter - Oppdatert informasjon på informasjonspunktene - Kunnskapsheving ved samarbeid med flere aktører. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lage en oversikt for reiselivet over hvor turisten skal ledes, hva den kan besøke og hva har vi av kvaliteter • Ny brukerundersøkelse om 5 – 10 år. • Gjennomføre kurs/kunnskapsheving for reiselivsbedriftene og turistkontorer bl.a. ved et årlig møte i hver av de to regionene. • Etablere nasjonalparkinformasjon i reiselivsbedriftene som display for kart/brosjyrer og informasjonsperm. • Utskifting av alle infoplakater rundt hele området. Innfallsportene med høyest antall besøkende prioriteres først. • Skilting til nasjonalparken fra E6 og fylkesveier. • A5-heftet om verneområdene på engelsk. • Overvåke funksjonen til rovfugllokaliteter og vurdere sårbarheten.

Prioritering av fokusområder

Basert på analysen og behandlingen av dokumentet i nasjonalparkstyret er det gjort en prioritering blant fokusområdene.

I følgende fokusområder prioriteres det tiltak i den nærmeste perioden (nummeret i parentes refererer til nummeret i foregående tabell): FV204 fra Lenningen til Vørskei (1), Dokkfaret (2), Espedalen (3), Jotunheimvegen (5) og fellestiltak for alle verneområdene.

Nedenfor er det listet opp strategier tematisk sett, og som samtidig spiller opp mot hovedstrategien over. Flere av disse temaene omtales enda fyldigere i forvaltningsplanens kapittel om friluftsliv, og den endelige samkjøringen vil bli gjort i dette felles dokumentet.

Utkikkspunkter

Det synes lite aktuelt å satse på utkikkspunkter i 2017/18 på et slikt nivå som definert av Miljødirektoratet. Andre infrastrukturtiltak må prioriteres først. Langsua har flere fine punkter som landskapsmessig tilfredsstillende kravene. Her tilrettelegges i første omgang informasjons- og startpunkter, se nedenfor. Etablering av utkikkspunkt kan bli aktuelt i neste toårige tiltaksperiode. Vørskei i Gausdal er et aktuelt slik punkt.

Utkikkspunkter vurderes etablert i neste tiltaksperiode dvs. 2019/2020.

Startpunkter og informasjonspunkter

Mange av de besøkende til Langsua ønsker seg informasjon på parkeringsplassene og innfallsporene. Brukerundersøkelsen viste at det er fem innfallsporer som peker seg ut i så måte; Ormtjønnsetra, Storeskag, Liomseter, Storhøliseter og Storlægerplassen.

Slike punkter etableres ved noen utvalgte steder ved verneområdene i tillegg til de to som allerede er etablert for sommersbruk på Veslefjell i Nord-Fron og på Storeskag i Østre Slidre. Antallet nye punkter skal være i størrelsesorden 2-3 i første omgang. Det fastsettes en prioritert liste for etablering. Det legges til rette for korte turer, såkalte «Nasjonalparkrunder» og andre opplevelsestilbud for korte stopp.

Planlegging og finansiering av tiltakene forsøkes gjennomført ved et samarbeid med andre aktører.

Sti- og skiløypenettet - sykkel/ el-sykkel - hundespann - riding

Sti- og skiløypenettet gir et godt og variert tilbud til de besøkende. Det er ønskelig med en helhetlig skilting og merking i framtida. Det er ikke behov for vesentlige endringer i nettet bortsett fra mindre justeringer av hensiktsmessig art, og evt. omlegging i forhold til en eller to sårbare rovfugllokaliteter. Korte nasjonalparkrunder anbefales tilrettelagt ut fra start- og informasjonspunkter, se over. Tilrettelegging av nye stier og forsterking av eksisterende gjøres for å forebygge skader. Nasjonalparkstyret har ikke ansvaret for vedlikeholdet av dette.

Det er foreslått i Meld. St. 18 (2015-2016) å åpne for sykling på veier og stier i nasjonalparker og landskapsvernområder. Dersom verneformålet tilsier det, kan sykling likevel reguleres i avgrensede områder. Miljødirektoratet legger til grunn at eventuelle forbud mot sykling på bestemte stier må være begrunnet i verneformålet og sårbarhetsvurderinger (ikke brukerkonflikter). Forbud mot sykling på bestemte stier skal ved behov reguleres i verneforskriften. Utgangspunktet er likevel at sykling som hovedregel skal tillates. Langsua nasjonalparkstyre har 13.03.17 utarbeidet et forslag til sårbare områder som er sendt fylkesmannen i Oppland for videre behandling.

Traseer for organisert bruk av hundespann er godt innarbeidet og avveid.

Omfanget av organisert riding i nasjonalparken og i landskapsvernområdene er beskjedent for tiden både mht. kommersielle firmaer og andre grupper. Ett kommersielt firma har aktivitet i nasjonalparkens nord-vestre hjørne. Foreløpig er det derfor naturlig å legge seg på et begrenset antall traseer for organisert riding. Omfanget bør tas opp til revisjon dersom etterspørselen øker.

I reservatene som i all hovedsak består er sårbare områder ut fra hensynet til fuglelivet og våtmark for øvrig, skal omfanget av traseer (organisert og uorganisert) være svært beskjedent. Det er derfor kun aktuelt med meget korte strekninger langs vei eller sti for sammenbinding til omkringliggende områder forutsatt at dette ikke strider mot verneformålene. Forvaltningen arbeider løpende med kunnskapsheving om områdene. Dette kan gi grunnlag for at traseer tas opp til revisjon ved en seinere anledning.

Sti- og skiløypenettet beholdes i hovedsak slik det er. Justeringer av hensiktsmessig art, og evt. omlegging i forhold til sårbare fuglelokaliteter er aktuelt.

Sårbare områder der sykling ikke er tillatt fastsettes som egen sak ved forskriftsendring for nasjonalparken og landskapsvernområdene. Traseer for organisert bruk av hundespann er godt innarbeidet og de går fram av temakartet i forvaltningsplanen. Traseer for organisert riding går fram av temakartet i forvaltningsplanen. Det kan bli aktuelt å revidere traseene i framtida.

Informasjonsstrategi

Basis

Hele kundereisen i fokus - relevant informasjon ytes hele veien. Nasjonalparkstyret tar hovedansvaret for den grunnleggende tekstinformasjonen som andre aktører kan bruke videre. Teksten publiseres på Langsuas nettside.

Markedsføring

Verneverdier, tilretteleggingstiltak og signaturprodukt kommuniseres utad sammen med destinasjonsselskap, turistkontorer, kommuner, DNT og andre friluftslivsaktører og via fellesprosjekter.

Kunnskapsheving– formidling

Forvaltningsknutepunktet dvs. Kittilbu og kontorlokalet i Segalstad bru utvikles ved et samarbeid mellom Randsfjordmuseene, Gausdal kommune, Gausdal fjellstyre m.fl. Samarbeidet med skoleverket og turistkontorene styrkes.

Nasjonalparken og de andre verneområdene skal markeres tydelig, og ved at det ønskes «Velkommen inn».

Dyr som faktor i reiselivs- og friluftssammenheng

Langsuas lange historie er preget av fedrifter, hesteslipp og beitebruk. Husdyrene har satt og setter et klart preg på landskapet, ferdselsveier og vegetasjonen. Det er viktig ut fra et vernesynspunkt at områdene beites. Dette styrker også opplevelsen av området.

Hest brukes i noen tilfeller til transport av utstyr og materialer. Det er ønskelig at denne bruken styrkes som et alternativ til motorisert ferdsel. Slik bruk vil tilfredsstillende kravene i naturmangfoldloven om bruk av miljøforsvarlige teknikker. Trekkhunder er mye brukt både som reiselivsprodukt, til friluftsliv og til løp av forskjellige slag. Hundekjøring bidrar til å skape Langsuas profil.

Historien kan på en måte videreføres ved videre beitebruk og bruk av hest og trekkhunder som del av reiselivsproduktene mm. En slik bruk vil neppe medføre konflikter med verneformålet av vesentlig art. Landbruket er mer omtalt i forvaltningsplanen for øvrig.

Bruk av hest og trekkhund inngår som et element i profilen til og i tilretteleggingen for besøk i verneområdene.

Beitebruk er en viktig faktor for å beholde områdets opplevelseskvaliteter.

Endring av besøk og besøksmønster - beredskap

Vi er inne i en periode der vi ser økning i turiststrømmen til Norge. Omfanget av aktivitetsferier er klart stigende, og ønske om mer naturopplevelser er sentralt. Det er usikkert hva dette kan bety for Langsua i de nærmeste årene. En evt. økning i trafikken vil høyst sannsynlig være størst i sommerhalvåret. Langsua ligger relativt sentralt i forhold til bla. Lillehammer og Valdres som begge er viktige reisemål i dag. Avstanden til Osloregionen er ikke stor.

Vi må derfor være beredt til å gjøre endringer i forvaltningsopplegg og besøksstrategi på relativt kort varsel. Hjelpemidlet blir en løpende overvåking av trafikken, og en evne til å sette inn tiltak som styrer ferdselen til områder som tåler mer ferdsel.

Det blir samtidig viktig å legge til rette for opplevelser som tåler mer ferdsel. Disse stedene må legges utenfor eller i ytterkantene av verneområdene. Omprioritering til fordel for slike tiltak kan bli nødvendig. Tiltaksplanen må revideres hvert år, og dermed være operativ til enhver tid.

Noen utvalgte temaer og steder overvåkes løpende for å gi kunnskap om utviklingen i besøket og påvirkning på sensitive naturområder.

Beredskap ut fra en mulig økning i besøket, gjøres ved at stier i form av korte nasjonalparkrundturer og opplevelsespunkter tilrettelegges for å gi et godt tilbud med høy grad av kanalisering.

6.Tiltaksplan

Tiltaksplanen er gjenstand for en årlig revisjon i nasjonalparkstyret. Normalt vil denne behandlingen foregå mot slutten av året. Det betyr at den vil bli et vedlegg til strategien, se vedlegg 1.

7.Overvåking og kunnskapsheving

Overvåkingstiltak vil som nevnt ovenfor, inneholde tiltak både ut fra verneformål og bruk, og som regel knyttet til et delområder. Tiltakene må bygge på konkrete forvaltningsutfordringer. Omfanget skal være realistisk, og samtidig vise om vi er på rett vei ut fra verneformålene. Følgende tiltak er så langt viktige som en oppfølging av besøksstrategien:

- Bruken av områdene
 - o Kunnskap om bruksutviklingen:
 - Bruk/bevaring: Vurderer utplassering av ferdselstellere på stien til Skaget, stien til Ormtjernkampen, stien ut fra Liomseter og stien fra Bjødnhølen koblet til overvåking av bevaringsmål i tilgrensende områder. (Nasjonalparkstyret bestiller feltarbeid fra SNO)
 - Indikator besøk: Årlig oversikt over salg av bombilletter for Liomseterveien, Ormtjernveien og Revsjøveien (Nasjonalparkstyret i samarbeid med Gausdal fjellstyre), Jotunheimvegen og evt. andre bomveiselskaper.
 - Indikator besøk: Årlig oversikt over fiskekortsalg og overnattingsdøgn i utleiehytter og i DNT-s hytter.
 - Observasjonsstudier i felt av informasjons- og tilretteleggingstiltak, særlig der en tester ut alternativer og foreløpige løsninger.
 - Kunnskap om brukeren: Ny brukerundersøkelse om 5 – 10 år. Eksisterende ble rapportert i 2015.
- Sårbare arter og områder
 - o Utplassering av lytteutstyr for kunnskapsheving om evt. hubrolokaliteter (SNO)
 - o Kunnskapsheving om arter og funksjoner i våtmarksreservatene, nyregistrering og sammenstilling av kunnskap (Nasjonalparkstyret)
 - o Sjekk av kongeørnlokaliteter (SNO, årlig)
 - o Sjekk av jaktfalklokaliteter (SNO, årlig)
 - o Sjekk av fiskeørnlokaliteter (SNO, årlig)
 - o Sjekk av vegetasjonsslitasjen i Dokkfaret Ivo (Nasjonalparkstyret/SNO)

Forvaltningsplandelen vil også inneholde et overvåkingsprogram for respons på skjøtsel av kulturbeitemark basert på bevaringsmålene (Nasjonalparkstyret bestiller feltarbeid fra SNO).